

מספר פנימי:

כנסת ישראל

יוזמות: חברי הכנסת

//פ

הצעת חוק העונשין (תיקון – תקיפת עיתונאים), התשפ"ה – 2024

תיקון חוק העונשין, תשל"ז-1977	בסעיף 382א(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977 – אחרי המילים "המספק שירות לציבור" יבוא "או עיתונאי", וכן אחרי המילים "מאסר שלוש שנים." יבוא "בסעיף זה – "עיתונאי" – עיתונאי או עובד מקצועות התקשורת הנושא תעודה של לשכת העיתונות הממשלתית, או של איגוד עיתונאים הפועל בישראל";.
-------------------------------	---

דברי הסבר

הצעת חוק זו נוסחה על ידי [מכון זולת לשוויון וזכויות אדם](#).

לא פעם עיתונאים הותקפו באלימות בעת מילוי תפקידם ובקשר למילוי תפקידם, על ידי אזרחים או שוטרים. האלימות כלפי עיתונאים פוגעת בדמוקרטיה וכן באפשרות לממש את חופש הביטוי ואת זכות הציבור לדעת.

בהתחשב בתפקיד החשוב של העיתונאים והעיתונות בחברה הדמוקרטית, ובהתחשב בצורך לשמור על זכותם ועל יכולתם של עיתונאים לדווח על כל התרחשות באורח חופשי ולהביע דעותיהם ללא כל חשש מאלימות, מוצע להגדיר עיתונאים כ"עובדי ציבור" לפי העבירה בסעיף 382א לחוק העונשין, תשל"ז-1977, המטילה בגין תקיפתם בנסיבות מחמירות עונש של עד חמש שנות מאסר.

זה מכבר שופטי בית המשפט העליון הכירו בתפקיד הציבורי המרכזי של העיתונאים וחופש העיתונות בהגנה על הדמוקרטיה. בין היתר, בבג"ץ קול העם השופט שמעון אגרנט קבע את חופש הביטוי כזכות

יסוד, וכן את חופש העיתונות כנגזרת של חופש הביטוי וכמייצג של אינטרס ציבורי מוגן.¹ כך גם כתב השופט יצחק זמיר באחד מפסקי דינו בעניין החשיבות והתפקיד של העיתונות:

"עיתונות חופשית היא לא רק תוצאה הכרחית של דמוקרטיה, אלא היא גם תנאי הכרחי לדמוקרטיה. היא תנאי הכרחי למשטר ייצוגי, לממשל תקין והוגן, לחירויות האדם. בפועל היא יכולה לשמש נייר לקמוס של הדמוקרטיה: יש עיתונות חופשית - יש דמוקרטיה; אין עיתונות חופשית - אין דמוקרטיה. אחד התפקידים העיקריים של העיתונות בדמוקרטיה הוא לבקר באופן שוטף ויעיל את כל המוסדות במדינה, בראש ובראשונה את הממשלה".²

הנשיא (בדימוס) מאיר שמגר התייחס לקשר בין חופש הביטוי, המוכר כזכות יסוד, לעיתונות:

"חירות הביטוי היא תנאי מוקדם לקיומה של הדמוקרטיה ולפעולתה התקינה. השמעת הדעות החופשית והחלפת הדעות הבלתי מוגבלת בין איש לרעהו הן בגדר תנאי-שאינן-בלעדיו לקיומו של המשטר המדיני והחברתי, בו יכול האזרח לשקול, תוך לימוד הנתונים וללא מורא, מה דרוש, לפי מיטב הבנתו, למען טובתם ורווחתם של הכלל ושל הפרט, ואיך יובטח קיומם של המשטר הדמוקרטי ושל המסגרת המדינית אשר בתוכה הוא פועל. אף הוער כבר, כי חופש הביטוי הוא יסוד מוסד ותנאי מוקדם להבטחת קיומן ולשמירתן הנאמנה של רוב זכויות היסוד האזרחיות האחרות, היינו, בלעדיו מתערערת גם יציבותן של זכויות יסוד אחרות וקמות ועולות סכנות למימושן הלכה למעשה. התהליך הדמוקרטי מותנה, כאמור, באפשרות לקיים ליבון גלוי של הבעיות, העומדות על סדר יומה של המדינה, ולהחליף דעות עליהן בצורה חופשית, בבירור ובליבון האמורים ממלאים כלי התקשורת ההמוניים תפקיד בעל חשיבות ראשונה במעלה. הם המאפשרים פרסום משמעותי ברבים של מידע, על כל תחומי החיים, מה שהופך אותו לנחלת הכול, והם כלי מרכזי להסברת תורות והשקפות ולוויכוח הציבורי הפתוח עליהם".³

בפסק דין נוסף הנשיא שמגר כתב:

"העיתונות היא גם זרועו הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור, לצורך קיום משטר חברתי מתוקן, חירות ביטוי וממשל תקין".⁴

לעיתונות תפקיד מפתח בהבאת מידע לציבור ובהעלאת המודעות לסוגיות בעלות חשיבות ציבורית. תפקיד זה משקף לא רק את זכותו של העיתונאי להשמיע אלא גם את זכות הפרט לקבל מידע. יפים דבריו של השופט חיים כהן במאמרו:

"חופש העיתונות הוא זכות כמו זכויות רבות יסודיות אחרות, וגם חירות כחירויות אחרות; והיא איננה זכות של העיתונות ואיננה זכות של עיתונאי. היא זכות של כל אחד ואחד מאיתנו. היא

¹ בב"ץ 73/53 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים (פורסם [בנבו](#), 16.10.1965).

² דנ"א 7325-95 ידיעות אחרונות בע"מ נ' יוסף קראוס (פורסם [בנבו](#), 29.6.1998).

³ פסקאות 2-3 לפסק דינו בבג"ץ 372/84 חנה קלופפר-נוה נ' שר החינוך והתרבות, מר זבולון המר (פורסם [בנבו](#), 25.6.1984).

⁴ פסקה 13 לפס' דינו בב"ש 298/86 בן ציון ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין במחוז תל-אביב (פורסם [בנבו](#), 7.4.1987).

זכות הפרט. זכותי היא לקבל בצינורות האפשריים והמקובלים והחוקיים את האינפורמציה הטובה והמדויקת והמוסמכת והמקיפה והרבה ביותר, וזכותי היא להביא לאחרים בצינורות המקובלים והחוקיים והאפשריים האלה את כל מה שאני יכול להביא לידיעתם, על מנת שידעו הם ויכירו מה דעתי על העניינים העומדים על סדר יומה של הציבוריות. וזוהי זכות הביטוי, זכות הדיבור, לא רק זכות הביטוי והדיבור הפעיל – אלא גם זכות הביטוי והדיבור הסביל.⁵

לא פעם עיתונאים הותקפו בעת מילוי תפקידם ובקשר למילוי תפקידם בעת סיקור של הפגנות או אירועים המצויים בלב מחלוקת פוליטית-ציבורית. בהקשר זה, יפים דבריו של המשנה לנשיאה (בדימוס) אליעזר ריבלין באחד מפסקי דינו:

"להגנה על חופש הביטוי וחופש העיתונות חשיבות יתר דווקא במקום שבו הביטוי אינו פופולארי, אינו נעים לאוזן. חשיבותו הרבה ביותר של חופש הביטוי מתבטאת דווקא בהגנה על ביטויים קיצוניים וקשים, המעוררים מחלוקת ואף סלידה ולא פחות מכך – על ביטויים שאינם אהודים על רשויות השלטון".⁶

גם המשטרה הכירה בתפקיד הציבורי של העיתונאים והעיתונות, וכתבה באחד מנהליה ש"חופש העיתונות ובכלל זה הזכות לסקר אירועים במרחב הציבורי, מאפשרים את מימוש חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת, זכויות יסוד שמהן נהנה כל אדם בישראל. משטרת ישראל רואה בגורמי התקשורת כבעלי תפקיד מיוחד בהבאתו של מידע לידיעת הציבור שכן התקשורת משמשת כזרועו הארוכה של הציבור בשטח לקבלת מידע".⁷

אף פרקליט המדינה סבור וגם קבע בהנחיה, שלנוכח התפקיד הציבורי המרכזי של העיתונאים והעיתונות בדמוקרטיה, בנסיבות מסוימות ניתן בדרך פרשנית להכיר בעיתונאי שהותקף כ"עובד ציבור" לפי סעיף 382 לחוק העונשין. עם זאת, בהעדר שינוי החוק לא ניתן לעשות זאת באופן קבוע.⁸

לאור כל המתואר ובהינתן שאין מחלוקת שהעיתונאים משמשים כ"עובדי ציבור" במהלך מילוי תפקידם, מוצע להגדירם כ"עובדי ציבור" לפי העבירה בסעיף 382 לחוק העונשין. עוד מוצע שבסעיף זה "עיתונאי" יוגדר כ"עיתונאי או עובד מקצועות התקשורת הנושא תעודה של לשכת העיתונות הממשלתית, או של איגוד עיתונאים הפועל בישראל".

⁵ חיים כהן "חופש הביטוי וזכויות הפרט", ספר השנה של העיתונאים (התשי"ח).

⁶ פסקה 81 לפסק דינו בע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין-אורבך (פורסם ב**בב**, 8.2.2012).

⁷ נוהל אג"מ 221.110.04, הסדרת התנהלות מ"י אל מול גורמי תקשורת באירועים מבצעיים, 30.7.2020.

⁸ הנחית פרקליט המדינה מס' 9.9, מדיניות הענישה בעבירות אלימות שבוצעו נגד עיתונאים, עדכון אחרון מיום 2.9.2019.